

A CENTENÁRIUMI SZOBORDÖMPINGBEN A VÁROSALAPÍTÓ KIRÁLYNAK NINCS HELYE A BELVÁROSBAN

„Kifelejtették” Szent Lászlót Nagyvárad főteréről

FOTÓ: VARADINUM KULTURÁLIS ALAPÍTVÁNY

Legalább három éve képezi vita tárgyát Szent László király szobrának felállítása Nagyvárad újratervezett főterén. Miközben lelkes civilek nyolcezer aláírással támogatták az ügyet, a helyi RMDSZ háttéralkui miatt nemcsak a főtérről szorult ki a szobor, hanem várbeli felállítása is bizonytalan.

→SÜTŐ ÉVA

A nagyváradai Szent László téren 1892-től 31 évig Tóth István bronzba öntött alkotása örökítette meg jeles királyunkat. A szobrot 1923-ban a románok le akarták dönteni, de a római katolikus püspökség megmentette, azóta a püspöki palota kertjéből néz le a városra. A helyére először I. Ferdinánd román király, majd Mihai Viteazul vajda szobra került. A gyulafehérvári naggyűlés századik évfordulójára tervezett várad szobordömping kapcsán a magyarok felvetették, hogy helyezték vissza Szent László szobrát is a főtérre, ám ismét I. Ferdinánd román király győzött a városalapító magyar király ellenében.

Deák Árpád aradi szobrászművész az elkészült Szent István-makettel

Gyula Ede fogorvos kezdeményezésére aláírásgyűjtést szerveztek, illetve közös fórumot is összehívtak az EMNT, illetve a két politikai párt – az RMDSZ és az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) – támogatásának elnyerésére. A fórumon az RMDSZ két tisztségviselője is megjelent: a Bihar Megyei Tanács korábbi alelnöke, Kiss Sándor és Nagyvárad korábbi alpolgármestere, Huszár István. Böcskei László

Kiss Sándor a 2015-ös fórumon kizártak tartotta a főtéri szoborállítást. Magyarozatként elmondta: megegyeztek a Nemzeti Liberális Párttal (PNL) arról, hogy Szent Lászlóról utcát neveznek el (ami inkább egy sikátor), illetve a főtérre vezető hidat. (A hídnak Szent László helyett végül Sfântu Ladislau lett a neve).

A helyi politikai egyezség szerint a városalapító szobra állítólag a várban kapna helyet, míg a Főutca végében kialakítandó új teret ifj. Rimanóczy Kálmánról neveznék el. Az RMDSZ magára hagyta a civileket, hadd vesződjenek az aláírásgyűjtéssel, de amíg az aláírásgyűjtés zajlott, lelkesen mutatkozott a helyszíneken. És amikor ki kellett volna állni mellettük a hivatali bürokrácia útvesztőiben, „senki nem ért rá” – magyarázták a civilek. A város magyarságát megmozgató civilkezdemenyezés ellenére a Varadinum Alapítvány, valamint Böcskei László megyés püspök is elfogadta az RMDSZ javaslatát a várban felállítandó szoborról.

„Belefáradtam” – írta később Sztufiák Gyula Ede azon a közösségi oldalon, ahol szoborügyben mozgósítottak. „Úgy érzem, mindent megpróbáltunk, de olyan dolgokkal álltunk szemben – nem csak a románság részéről –, amelyekkel képtelenek voltunk harcolni. Például a háttéralkukkal. Hibásnak tartom az elmúlt 25 év politikáját. Naiv voltam, amikor azt hittem, hogy a magyarság körében egyezség alakulhat ki” – vonta le a végkövetkeztetést az aláírásgyűjtés kezdeményezője.

Centenárium szobordömping

A várost kétharmados többséggel irányító nemzeti liberális párt által uralt képviselő-testület megszavazta, hogy Nagyvárad főterén Roman Ciorogariu ortodox és Demetrie Radu görög katolikus püspök is szobrot kapjon. A két román püspök ezt azzal érdevelte ki, hogy szerepet játszott Erdély, a Partium és az akkor 90 százalékban magyar többségű

Nagyvárad Magyarországtól való elszakításában. Demetrie Radu az 1918. december elsejei gyulafehérvári naggyűlésen Erdély elszakításának egyik kezdeményezője volt. Ciorogariu Trianon után az első nagyváradai ortodox püspökként került be a város

→**Mégis lesznek magyar személyiségek a főtéren. A városháza közelében állítanak emléket Rimler Károlynak, Nagyváradot a múlt század elején igazgató polgármesternek. A másik magyar személyiség ifj. Rimanóczy Kálmán építész.**

történetébe. Ezzel szemben a várost 1092-ben megalapító, majd később a várban eltemetett Szent László nincs akkora egyéniség, hogy felvehesse velük a versenyt.

Kiderült, mégis lesznek magyar személyiségek a főtéren. A városháza közelében állítanak emléket Rimler Károlynak, Nagyváradot a múlt század elején igazgató polgármesternek. A másik magyar személyiség, aki munkásságával kivívta Ilie Bolojan polgármester tiszteletét, ifj. Rimanóczy Kálmán építész. Ő többek között a városházát, a nemrég felújított Moskovits Miksa-házat és a nemrég leégett görög katolikus püspöki palotát építette. A 42 évesen elhunyt építész nemcsak szobrot, hanem teret is kap a belvárosban: a Barátok temploma előtt kialakítandó teret neveznék el róla, ugyanis a templom kriptájában temették el.

Ki pénzeli a várbeli lovas szobrot?

„Ez újabb óriásprojektje a nagyváradai magyarságnak. Ahogy a Szacsvey-szobor restaurálásához szükséges teljes összeget a magyar közösség összefogása teremtette meg – a kisemberek és a diákok egylejes adományaitól a vállalkozók több ezer lejes felajánlásaival egyetemben –, azt gondolom, itt

is sikerülhet közösen megvalósítanunk céljainkat. Az ügyet az öszszmagyar összefogást megjelenítő ugyanazon alapítványon keresztül kívánjuk elérni, amint azt a Szacsvey-szobor sikeres projektje kapcsán is tettük. Felkérünk mindenkit, hogy álljon a közös ügy mellé, és támogassa a Varadinum Kulturális Alapítvány, a történelmi magyar egyházak és az RMDSZ Bihar megyei szervezete által elindított gyűjtést” – fogalmazott Szabó Ödön parlamenti képviselő 2017 júniusában. A nagyváradai politikus azt is elmondta, hogy Szent László szobrának makettjét megöntötték Aradon. „Deák Árpád nagyváradai szobrász alkotása is méltó a szent király nimbuszához. Az alakzat másfélszeres életnagyságú lesz, de nyilván a költségvetés és a tér meghatározza majd a végső méreteket” – fogalmazott. Szerettük volna megkérdezni Szabó Ödön kuratóriumi elnököt az ügy jelenlegi állásáról, valamint arról is, hogy várható-e konszenzus a civilszféra, a néppárt, az EMNT, az RMDSZ, a városháza, illetve a római katolikus püspökség között, de többszöri megkeresésre is elzárkózott a válaszadástól.

Új összefogást sürgetnek

November közepén a Szent László-szobor ügyében tartott sajtótájékoztatót az Erdélyi Magyar Néppárt is. „Úgy gondoljuk, a város tisztességes adófizetőiként jogos követelésünk, hogy a történelmi hűség és az arányosság jegyében Szent Lászlónak is álljon lovas szobra a főtéren” – mondta Csomortányi István, az EMNP Bihar megyei elnöke. Az ellenzéki politikus szerint a leendő szobornak a Szent László-templom Sebes-Körös felőli oldalán lenne a megfelelő helye, a polgármesteri hivatal előtt. „Nem tudjuk elfogadni, hogy jeles királyunk szobrát a nagyváradai várban mindenkitől elrejtve helyezték el. A szoborállítás költségeit a városvezetésnek kellene állnia. Pár éve nyolcezer aláírást gyűjtöttek a civilek és a néppárt önkéntesei azért, hogy a nagyváradiak régi álma megvalósuljon. Felháborító, hogy máig nem történt előrelépés az ügyben” – mondta Csomortányi, aki mégis bízik abban, hogy a civilszervezetek és a történelmi magyar egyházak vezetői is támogatni fogják a kezdeményezést.

Egyelőre mégis úgy tűnik, sem a főtéren, sem a várban nem lesz egyhamar szobra a városalapító királynak. Miközben lassan 20 százalék alá csökken a nagyváradai magyarság, a politikai érdekek előtérbe helyezése, a közös konzultációk hiánya és a civilkezdemenyezések elbagatellizálása érdektelenné teszi a lakosságot minden további kezdeményezésre. A civilek azt állítják, hogy a hatalmas munkával összegyűjtött nyolcezer aláírást elsüllyesztése, illetve a cserbenhagyott kezdeményezésük után nehéz lenne rábírní a helyieket újabb összefogásra.

A nagyváradai székesegyház előtti szobor, amely 1923-ig állt a főtéren

Lenullázott civilkezdemenyezés

A városi tanács 2014-ben szavazta meg a Szent László tér teljes felújítását. Tervbe vették, hogy Vitéz Mihály szobrának helyére ismét I. Ferdinánd király lovas szobrát állítják fel. Az ortodox és a görög katolikus egyház is szobrot helyezett el egy-egy püspökének. A nagyváradai római katolikus püspökség viszont egy ideig nem állt elő semmilyen javaslattal. A várad civilek 2015 márciusában vették kézbe az ügyet, és Sztufiák

ló római katolikus megyéspüspök is fogadta a Szent László-szobor főtéri visszaállítását kezdeményező civileket. A püspök azt közölte a küldöttséggel, hogy a román városvezetés ígérete szerint visszakerülhet a főtérre Szent László szobra, ám nem a monumentális alkotás – amelyet 1923-ban távolítottak el –, hanem egy jóval kisebb kőszobor, ami korábban állt a főtéren. A szobor fél évszázadon keresztül a föld alá rejtve vészelte át a történelem viharait.